

Kap. XIII. Portofrihet. Frankering av statens og kommunenes post.

A. Innenriks.

§ 1. Postverkets egne tjenestesaker er portofri. Se postlovens § 2, 1ste ledd.

Postsendinger fra Norges bank eller dens avdelinger og fra privatbanker, adressert til Poststyret eller dets avdelinger eller til postmestre og som angår postverkets pengeomsetning gjennom vedkommende bank, anses som postverkets tjenestesaker.

Det samme gjelder sykepenges og kvittering for innbetalt premie fra trygdekasser til postverket, og likeså innmeldelseskort for medlemmer som sendes tilbake fra trygdekassene til postverket.

Posttjenestemenn kan ikke sende som postsak skrivelser om saker som vedkommer deres egen velferd, som søknad om stilling eller tjenestefrihet i privat øiemed. Kvittering for lønn kan dog sendes som postsak.

§ 2. Postverkets egne tjenestesaker påtegnes «Postsak». Attestasjon kreves ikke, hvis postverkets tjenestekonvolutter er benyttet eller poststedet har satt sitt stempel på sendingens merkelapp. Andre sendinger som er påtegnet «Postsak» uten attestasjon, behandles som portofri under

befordringen, hvis de er adressert til Poststyret eller dets avdelinger, et postkontor, et poståpneri eller en postekspedisjon.

Finner adressepoststedet at en sending som er påtegnet «Postsak» er portopliktig, sendes saken til utgangsstedet, i tilfelle gjennom de overordnede kontorer. Avsenderen gjøres oppmerksom på at innholdet ikke kunde sendes som postsak. Han må betale straffeporto. For denne settes frimerker på omslaget. Frimerkene kasseres. Er det grunn til å anta at forholdet ikke beror på en undskyldelig misforståelse, innhentes skriftlig erklæring fra avsenderen, og saken sendes Poststyret som efter omstendighetene kan sende den videre til påtalemyndigheten.

§ 3. For statens og kommunenes post gjelder de almindelige bestemmelser om taksering, vekt og dimensjoner m. v. Frankeringen foretas enten med almindelige frankeringsmidler eller med tjenestemerker.

Tjenestemerker kan brukes:

1. For *statens* post, dog ikke for post fra innretninger av inntektsbringende eller erhvervsmessig art og institusjoner

som utligner kontingent til støtte for sin virksomhet.

2. For *kommunenes* almindelige brevpost (brev, brevkort og korsbåndssendinger), dog ikke for:

- a) Post fra innretninger av inntektsbringende eller erhvervsmessig art og institusjoner som utligner kontingent til støtte for sin virksomhet.
- b) Lokalpost i by. Med hvilke begrensninger tjenestemerker skal kunne brukes for lokalpost i landdistrikter, bestemmes av Kongen eller den han bemyndiger. (Se postlovens § 2, 2net ledd).

I henhold til nr. 2 b ovenfor er bestemt:

Betingelsen for at en kommunal innretning skal kunne bruke tjenestemerker på en lokalpostsending i landdistrikt er at sendingen

enten innlegges på poststedet for å hentes av adressat som ikke bor innen det lokale ombæringsdistrikt,

eller innleveres i landpostbudrute,

eller er bestemt til å utleveres i landpostbudrute.

På sending som innleveres ved landpostbud eller skal bringes ut ved landpostbud, kan tjenestemerker kun benyttes, hvis sendingens vekt ikke overstiger 125 gram.

Frankeringsmaskiner kan benyttes istedenfor tjenestemerker; se forøvrig kap. III.

Innkallelser til mobilisering, innlagt i konvolutt påtrykt «Militær sak, haster», kan sendes i posten uten tjenestemerke

og uten attestasjon, når militær befalingsmann eller avdeling står som avsender på konvoluttens bakside.

§ 4. *Almindelige frimerker* må brukes:

I. *Av følgende statsforetagender:*

Norsk kunngjørelsestidende.

Statens filmkontroll.

Rikshospitalets apotek.

Statens kjøleanlegg i Alesund.

Kongsberg sølververk.

Telegraf- og telefonverket.

Statens og Oplysningsvesenets fonds skoger.

Statens sagbruk.

Vaksdal mølle.

Norges brandkasse.

Statsbanene og Statsbanenes regnskapsrevisjon.

Statens eiendommer i Narvik.

Vassdrags- og elektrisitetsvesenet.

Myntinnretningen.

Kongsberg våbenfabrikk.

Raufoss ammunisjonsfabrikker.

Småbruk- (Arbeiderbruk) og boligbanken.

Fiskeribanken.

Hypotekbanken.

Kommunalbanken.

Statens kornforretning.

Marinens hovedverft.

Rikstrygdeverket, derunder tilsynsmenn og ankenævnder.

Fabrikkkontrollen.

Kjelkontrollen.

Arbeidsrådet.

Ildsfarlighetsinspektoratet.

Bank- og sparebankinspeksjonen.

Justervesenet.

Sjødyktighetskontrollen.

Mønstringsvesenet.

Styret for Det industrielle rettsvern.

Bergvesenet.

Vrakervesenet.

Statens trankontroll.

Norsk rikskringkasting.

II. *Av følgende kommunale foretagender:*

Industrielle bedrifter, kraftanlegg, gassverk, elektrisitetsverk, møller.

Jernbaner, elektriske baner, sporveier og automobilselskaper.

Dampskib.

Telefonanlegg.

Fiskevær.

Handel.

Vannverk.

Renholdsverk.

Skogbruk.

Kinematografer.

Byforbundet.

Herredsforbundet.

Havnekasser i byene.

III. *Av Institusjoner hvis utgifter kun delvis utredes ved tilskudd fra stat eller kommune.*

Likeledes fond som er selvstendige institusjoner, som Fængselsvesenets fonds, og innretninger som tjener offentlige formål uten å tilhøre stat eller kommune, som Norges bank, trygdekasser efter lov om syketrygd av 6 juni 1930, Det frivillige skyttervesen, Verneforeningens landsforbund m. v.

IV. *I alle tilfelle for følgende kommunale sendinger:*

- a) Verdibrev, rekommanderte sendinger, pakker og postanvisninger og dessuten til å avgjøre avgifter for særlige

postale ydelser som postopkrav, post-inkassasjon, ilbud m. v.

- b) Almindelige lokalpostsendinger som det ikke kan benyttes tjenestemerker til efter bestemmelsene i § 3.

§ 5. Institusjoner som fører stats- eller kommunal korrespondanse, kan avtale med postkontoret at dette for offentlige og kommunale postsaker som skal frankeres med almindelige frimerker, overtar frankeringen og noterer portoen til senere oppgjør når portobeløpet antas å utgjøre minst 400 kr. årlig. Herfor betales en årlig avgift. Den er 4 pct. av portobeløpets første 30 000 kr., 2 pct. av de næste 30 000 kr. og 1 pct. av det overskytende.

Portoopgjør må foretas minst en gang hvert kvartal på blankett nr. 274 d der også brukes som bilag til postkontorenes kvartalsregnskaper. Avsenderens navn må stå på postsakenes adresseseide. Ordningen kan også innføres ved poståpnerier, når den offentlige eller kommunale korrespondanse er så stor at det antas særlig ønskelig og den overordnede postmester finner at det forsvarlig kan skje. Postmesteren treffer nærmere bestemmelse om ordningen både for postkontoret og underliggende poståpnerier. Det forutsettes at det til gjensidig kontroll av den krediterte porto benyttes kontrabøker som ved oppgjørene skal sammenholdes med poststedets noteringer.

§ 6. Ved postkontorer kan også private få adgang til sådan portonotering efter avtale med postkontoret mot samme avgift som i § 5 nevnt, dog minst 25 kr. årlig. Oppgjør og kontroll skjer som i § 5

bestemt for statens og kommunenes portonotering. Avsenderens navn må stå på postsakenes adresseside. For portobeløpet må stilles sikkerhet i fornøden utstrekning efter postmesterens bestemmelse. Avgiften tilfaller helt postverket.

Ved poståpnerier kan private — med vedkommende poståpnere og postmesters samtykke — få adgang til portonotering på samme vilkår som ved postkontorer. Oppgjør skal foretas minst 1 gang hver måned. For portobeløpet stilles fornøden sikkerhet efter vedkommende postmesters bestemmelse. Poståpneren bærer ansvaret for at den utestående porto betales. Avgiften tilfaller ham.

§ 7. Tjenestemerkene må alltid være påsatt postsakene ved innleveringen. På adressesiden må som avsender stå angitt bruksberettiget institusjon eller myndighet eller en person med tilføielse av bruksberettiget stilling.

Andre postsendinger med tjenestemerker på settes i porto som ubetalte eller utilstrekkelig betalte private sendinger. — Om svarsendinger, se dog § 10, 7. ledd.

Dersom tjenestemerker helt eller delvis er anvendt i et tilfelle hvor almindelige frimerker skulde vært benyttet, skal sendingen behandles som ubetalt eller utilstrekkelig betalt privat sending.

Tjenestemerker selges ikke, men utleveres ved postkontorer og poståpnerier uten betaling mot skriftlig egenhendig rekvisisjon av en som er berettiget til å rekvirere sådanne merker (se § 9). Rekvisisjon er nødvendig også når frankeringsmaskin benyttes.

Til rekvisisjon og kvittering benyttes blankett (nr. 140) som er heftet i blokk og fås uten betaling ved postkontorer og poståpnerier. Også disse blankettblokker utleveres bare mot kvittering og bare til dem som har rett til å rekvirere tjenestemerker (se § 9).

Ved utlevering av kvitteringsblokker og tjenestemerker mot kvittering gjelder samme legitimasjonsregler som ved utlevering av verdipost.

De rekvisisjonsberettigede er ansvarlige for de mottatte blanketter og for at de ikke kommer i uvedkommendes hender.

Tjenestemerker må av de korresponderende såvidt mulig rekvireres i tilstrekkelig antall for et kvartal ad gangen og såvidt mulig bare i hele ark.

Rekvisisjon må skje særskilt for stat og særskilt for kommune.

Kvitteringer med rettelser eller raderinger godtas ikke av poststedene. Kvitteringen må være utfylt overensstemmende med de anvisninger som blanketten gir.

Private kan få kjøpt tjenestemerker og tjenestebrevkort i filatelistisk øiemed hos *Frimerkeforvalteren*. Ved skriftlige bestillinger må det følge med returporto til å sende merkene rekommandert.

§ 8. *Almindelige frimerker* leveres av poststedene bare mot kontant betaling.

§ 9. Handelsdepartementet bestemmer hvem som har rett til å rekvirere tjenestemerker. En fortegnelse over dem som har fått sådan rett er inntatt i bilag M.¹

Den som har rett til å rekvirere tjenestemerker og som skal fordele disse til bruksberettigede, kan ordne dette ved å utferdige kvitteringsblankettene lydende

på vedkommendes navn og stilling. Denne kan mot kvittering på blanketten få tjenestemerker utlevert uten betaling ved alle postkontorer og poståpnerier.

§ 10. Handelsdepartementet bestemmer hvem som skal ha rett til å bruke tjenestemerker til statens post. Retten skal innskrenkes til så få som det forsvarelig kan skje.

Rett til å bruke tjenestemerker til kommunenes og fylkeskommunenes post har følgende:

1. Ordførere og by- eller herredsssekretærer.
2. Borgermestre (rådmenn).
3. Kommunekasserere.
4. Skolestyreformenn.
5. Fattigstyreformenn.
6. Forretningsførere i ligningsvesenet og ligningsnevnders formenn.
7. Kommunerevisorer.
8. Fylkesmenn.
9. Fylkesskolestyreformenn.
10. Fylkeskasserere.
11. Fylkeskommunerevisorer.
12. Formenn i administrasjonsstyret for kommuner under administrasjon.

Ordføreren og — for fylkeskommune — fylkesmannen bestemmer hvorvidt og i hvilken utstrekning de ovenfor nevnte kan utøve sin rett til å bruke tjenestemerker til kommunal post ved andre tjenestemenn innen vedkommende tjenestegren. Adgang hertil må bare gis i strengt påkrevde tilfelle og antallet begrenses så meget som mulig.

Hvert departement og hver ordfører (for fylkeskommune fylkesmannen) trefor i tilfelle de bestemmelser som de anser

påkrevd om tjenestemerkenes fordeling, kontroll med forbruket m. v.

Kommunale tjenestemenn som ikke hører under nogen av de tjenestegrener som er nevnt i denne paragrafs 2net ledd, har ikke nogen selvstendig rett til å bruke tjenestemerker, men ordføreren kan bemyndige dem til på sine vegner å bruke tjenestemerker (i den utstrekning hvortil reglementet gir adgang) til korrespondanse om kommunale anliggender. Fylkesmannen kan gi lignende bemyndigelse for fylkeskommunenes vedkommende. Bemyndigelse må bare gis i strengt nødvendige tilfelle.

Ordførere og fylkesmenn må innberette til vedkommende poststeder hvem de har gitt rett til å bruke tjenestemerker efter bestemmelsene i denne paragraf.

Den som har rett til å bruke tjenestemerker, kan sende personer som ikke selv har sådan rett, tjenestemerker eller tjenestebrevkort til svar, når svaret er av den art som tjenestemerker kan brukes til og er adressert til en stats- eller kommunal institusjon eller myndighet eller til innehaveren av en stats- eller kommunal stilling personlig, når innehaverens stilling er anført, se § 7.

Skjemaene til lovbevalte fødselsmeldinger fra jordmor til ordfører i helseråd kan av fylkeskontorene påklebes tjenestemerker før de sendes jordmødrene.

§ 11. Tjenestemerker utferdiges av Poststyret i fornødne verdier.

Makulerte tjenestemerker og tjenestebrevkort kan fås ombyttet ved poststedene med tjenestemerker og tjenestebrevkort uten innvekslingsavgift. De sendes Fri-

merkeforvalteren fra poststedene i særskilt brev eller pakning.

Tjenestemerker og tjenestebrevkort har samme verdi som almindelige frimerker og må opbevares med samme forsiktighet som disse.

§ 12. De som har rett til å bruke tjenestemerker, er ansvarlige for at disse bare brukes til den slags postsaker som tjenestemerker kan brukes til.

De må selv nøie iaktta reglene om bruken av dem og overfor sine underordnede føre skarpt innseende med merkenes lovlige anvendelse. Enhver embeds- og tjenestemann som opdager misbruk, plikter å anmelde det til vedkommendes nærmeste overordnede som innberetter saken til det overordnede departement.

Den som uberettiget benytter tjenestemerker til postsendinger som ikke kan frigjøres med sådanne, eller som medvirker dertil, straffes med bøter, hvis ikke strengere straffebestemmelser kommer til anvendelse. Se postlovens § 27, 6.

§ 13. Ubetalte eller utilstrekkelig betalte postsaker kan ikke frigjøres ved tjenestemerker.

Særlige forskrifter for poststedene.

§ 14. Den avgift for portooppgjør som skal tilfalle postverket, inntektsføres i kvartalsregnskapet under inntektspost 4 c.

§ 15. Postkontorene rekvirerer de i § 7 omhandlede kvitteringsblokker (bl. nr. 140) hos Frimerkeforvalteren.

§ 16. Postfunksjonærene skal, så vidt gjørlig, føre innseende med, at tjenestemerker ikke misbrukes og at de i dette

reglement fastsatte bestemmelser overholdes. Uregelmessigheter innberettes til avsenderens overordnede.

§ 17. Poststedene rekvirerer tjenestemerker og tjenestebrevkort på samme måte som almindelige frimerker. Rekvisisjonene utferdiges på særskilt blankett (nr. 269) som fås hos Postintendanten.

Ved poststedene regnskapsføres tjenestemerkene som almindelige frimerker. For tjenestemerker føres dog særskilt lagerbok (bl. nr. 21 b).

§ 18. De for tjenestemerker mottatte kvitteringer (bl. nr. 140) blir av poststedene å opføre i samlet sum på kvartalsregnskapets utgiftsside, for poståpnerienes vedkommende i bl. nr. 133 under post 9 og for postkontorenes vedkommende under post 38 i regnskapsblanketten (kvitteringer for utleverte tjenestemerker).

Postkontorene kontrollerer at de fra poståpneriene mottatte kvitteringer er i orden.

De nærmere regler for regnskapsførslen av kvitteringene finnes i Regnskapsreglementet.

§ 19. Poststyret utferdiger regning med bileggelse av kvitteringene til de enkelte departementer, for kommunenes vedkommende til Finansdepartementet.

§ 20. Postmestrene innsender i juli måned hvert år opgave til Poststyret over det samlede beløp av tjenestemerkerekvisjoner fra hver enkelt kommune (og fylkeskommune) i deres distrikt i det forløpne budgettår.

§ 21. Tvil om bestemmelsenes rekkevidde forelægges Poststyret.

B. Utenriks.

§ 22. Om portofrihet, se Verdenspostkonvensjonen (art. 49) og om tjenestekorrespondanses utstyr dens ekspedisjonsreglement (art. 107, § 4).

§ 23. Brev som er frankert med tjenestemerker og adressert til utlandet skal behandles som ubetalt, hvis avsenderen er ukjent; se kap. III.

Er avsenderen kjent, skal han gjøres oppmerksom på feilen og i tilfelle gis an-

ledning til å beriktige frankeringen før brevet sendes.

Gjentagelsestilfelle bør innberettes til Poststyret. Avsenderens navn og adresse skal i så fall oppgis.

Ved eftersending til utlandet av et brev med tjenestemerker på, som oprinnelig har vært adressert til et sted innenlands, gås frem etter forskriftene i art. 145, § 3, i ekspedisjonsreglementet til Verdenspostkonvensjonen.